BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 19 **Augusti 1996**

ISSN 1103-4156

Bibi Andersson

var talare när årets Elin Wägner-dag firades i Bergs bygdegård den 16 maj. 150 personer hade kommit för att höra Bibi berätta om sitt kulturarbete för freden i Bosnien.

Bibi hänvisade förstås till Elin som inspiratör men hon ville också ge Fredrika Bremer en rättmätig plats i historien om fredsarbetande kvinnor. Med sina resor skapade hon vänskapsband mellan världens kvinnor som hade kunnat bli en fredsbevarande kraft. Historien lyfte i stället fram Florence Nightingale som kvinnlig förebild. Men Bibi menade att hennes sjukvårdande arbete i stället försämrade fredsmöjligheterna: när soldaterna räddades till livet med förbättrad sjukvård kunde männen kriga ändå mera!

Publiken lyssnade andlöst när Bibi sedan kom in på sina egna erfarenheter i krigets Bosnien. Själv hade hon tidigt insett kulturens betydelse för människorna som lever i krig. Hon berättade om hur människor kunde utstå både faror och strapatser för glädjen att få komma till en konsert, en teaterföreställning eller helt enkelt sjunga tillsammans i en kör. Alla dessa människor hade fått erfara att det är något livsviktigt som försvinner när möjligheterna till kulturupplevelser sätts på sparlåga.

Bibi Anderssons tal väckte en vilja hos åhörarna att få bidra till hennes arbete för kultur i Bosnien. En spontan insamling gav många sköna slantar och dagens musikanter - Gunilla Lundh-Tobiasson och Marianne Länne-Persson - blev så tagna av Bibis berättelser att de på stående fot bestämde sig för att - precis som Bibi själv - skänka sitt arvode för att några kvinnor i Sarajevo som kämpat för att hålla igång sin sångkör ska kunna få nya noter.

Årsmötet

som föregick Bibi Anderssons tal bjöd inte på några stora överaskningar. Marianne Enge Swartz omvaldes till sällskapets ordförande och omval för en ny tvåårsperiod blev det också för styrelsemedlemmarna Sven Andersson, Curt Gustafsson och Brita-Stina Jonsson. Till adjungerad styrelsemedlem i Stockholm omvaldes Jessica Sjögren.

Ny i styrelsen är Eva Christiansson, som kommer att ta över kassörsysslan efter Brita-Stina Jonsson. Margareta Petersson hade avböjt omval och till henne framfördes ett varmt tack.

Samtliga revisorer, Marita Kjellson och Ansa Borck omvaldes liksom revisorssuppleanterna Birgitta Staaf och Ingegerd Vejvi. Omval blev det också för valberedningens Kerstin Axén och Kerstin Pharmanson.

Marianne Enge Swartz hade bett att få bli ersatt som sällskapets representant i styrelsen för Stiftelsen Elin Wägners Lilla Björka och Karin Sahlström insattes i hennes ställe. Medlemsavgiften för 1997 bestämdes att vara oförändrad 100 kr.

Lotta Frost Berggren

fick av årsmötet mottaga ett resestipendium på 2000 kr som tack för att hon beredvilligt bidragit till sällskapets publikationer med sina bilder. Hon har också skapat bilden till sällskapets nya tröja, som fanns färdig till försäljning på Elin Wägner-dagen och som alla intresserade kan beställa direkt från oss (se särskilt blad med våra erbjudanden).

Elin Wägner- sällskapet, Skir, Svanaholm, 355 91 VÄXJÖ
Postgiro 22 21 27-3

Bergsluft Redaktion: Marianne Enge Swartz och Solveig Hammarbäck Telefon 0470-775557, 775515

Ulla Isakssons romankonst

är namnet på Inger Littbergers avhandling som hon försvarade vid sin disputation i Lund den 18 maj. Med skärpa och engagemang presenterar hon i sin bok Ulla Isakssons författarskap utifrån några grundläggande teman, religion, kärlek och kvinnosyn. Hon belyser Isakssons romaner med hjälp av skarpsinniga jämförelser med andra, främst litterära texter. Inte oväntat får då Elin Wägner en viktig roll. Isakssons arbete med den stora biografin över Wägner gav henne anledning att grundligt studera den kvinnohistoria hon tidigare försummat och gav klara återverkningar i det egna författarskapet, påpekar Litterberger. Visserligen spelar kvinnor en stor roll redan tidigare och likheter mellan författarna är tydliga. Elin Wägner var ju den som på allvar introducerade den självförsörjande medelklasskvinnan i svensk litteratur med sina romaner *Norrtullsligan* och *Pennskaftet*. Sådana kvinnors solidaritet, frustrationer och kärleksbekymmer är vanliga också i Isakssons texter.

Ändå var arbetet med Wägnerbiografin avgörande på så sätt att Isaksson blev medveten om att hon ville "berätta om kvinnor på kvinnors vis" - något som blev märkbart i romaner som *Paradistorg* och *FödelseDagen*.

Ulla Isaksson var själv med på disputationen, ståtlig som den "moderlighetens prästinna" hon utsetts till. Hon höll ett personligt tal om sina egna, först förskräckta, reaktioner inför Littbergers bok och om hur hon alltmer kommit att respektera arbetet och insett styrkan i analyserna.

/Margareta Petersson

Feministiska perspektiv

på naturvetenskapen presenteras i boken *Ikaros med två bröst* (Carlssons förlag) med Elisabet Hermodsson och Lena Trojer som redaktörer. Åtta naturvetare och en humanist ger där sina bidrag till en vetenskapskritisk debatt där de viktigaste frågorna ställs i Elisabet Hermodssons inledande artikel: Vem har rätt att bestämma över formuleringen av världsbilden? Vems världsbild är den sannaste?

I artiklarna möter läsaren många olika sätt att hantera de problem som uppstår när ett kvinnligt tänkande ska inordnas i de traditionella vetenskapliga tänkesätten. Mest tilltalande förefaller Eva Selins råd till sina forskarsystrar vara: "Formulera nya forskningsuppgifter som ni själva tycker är angelägna. Bevarandet av livets mångfald, ren och nyttig mat, en frisk jord, en hållbar världsbild - nog finns det många områden där naturvetenskapen kan göra nytta." /S Hammarbäck

Rapport från Lilla Björka

En intensiv och stimulerande sommar har det varit på Lilla Björka, rapporterar Märta och Börje Schlecker. Badrummet blev färdigt lagom till sommaren, så nu kan vi erbjuda övernattningar med lite bättre komfort än tidigare.

1200 besökare kunde Märta och Börje räkna in under Berg-veckan den 29/6-7/7. Tur att Jessica Sjögren fanns till hands och kunde hjälpa till med guidningen. Mycket uppskattat blev också musikkaféet med småländska stämningar.

Sommarens stora händelse var nog i alla fall byggnadsvårdslägret den 14-27 juli. 15 arbetssugna lägerdeltagare under ledning av Lotta Lamke såg till att Lilla Björka fick tillbaka något av sin svunna skönhet. Nu kan förbipasserande konstatera att fasaden blivit vackrare med den gamla ytterdörren och trappfönstret återställda. Uppe i Elins arbetsrum har den ursprungliga väggfärgen plockats fram och varsamt renoverats. Ja, arbetslusten och byggnadsintresset räckte till och med till för att ge Hembygdsgårdens sticketak nytt liv - just den del av magasinsbyggnaden som vetter mot Lilla Björka.

Lägret kunde genomföras tack vare engagerade insatser från lokala hantverkare samt länsstyrelsens antikvariska experter, som också ordnade en heldagsutflykt för lägerdeltagarna då antikvariskt intressanta byggnader och miljöer i trakten förevisades och restaureringsproblem diskuterades med sakkunniga. Stort tack till alla!

Lilla Björka är öppet för besökare varje söndag i augusti kl. 14-17 och dessutom den 8 september kl.10-18 i samband med Kulturhusens dag, som i år särskilt uppmärksammar parker och trädgårdar. Men vi behöver flera frivilliga som hjälper till med öppethållandet. Varför inte anslå en söndagseftermiddag åt att insupa atmosfären på Lilla Björka och samtidigt ge Börje, Märta och Gunilla chans till lite ledighet! Ring 0472-720 93 och bestäm tid!

Ett stort tack vill vi också rikta till familjen Bonnedal i Söderköping, som skänkt en fin cykel till Lilla Björka (och till Barbro Ek och Roger Johansson som fraktade ned den). Vi blir glada över fler cyklar - att användas av Lilla Björkas gäster.

Lilla Björka på Elins tid

I en artikel i Husmodern nr 5/1949 som Carin Högstedt skickat oss berättar Ewa Marianne Gowenius, Gårdsby säteri, Växjö, med anledning av Elin Wägners död några personliga minnen. Här skymtar också några bilder från Lilla Björka, på Elins tid:
"Mycket långsamt, nästan dröjande gick jag uppför gången till hennes stuga, för att inte en enda av alla de fina små blommorna skulle undgå mig, ja, icke heller buskarna och stenarna. När jag såg granriset, som låg lika prudentligt som alltid framför dörren, kom jag överens med mig själv att tiga! /.../ Åter satt vi därinne i hennes rum med de fäderneärvda möblerna och den stora blommande tobaken i fönstret vars röda blommor glödde i aftonsolen. Hon spann - hon spann mer och mer med åren. Hjulet snurrade runt, runt."

Gudinna på väg

Vi kallade oss Upprörelsen, en grupp kvinnor i Stockholm, som i augusti 1989 "manifesterade" oss genom att spika upp tvenne "teser" på Storkyrkans port - trots dåvarande pastor primarius' - Gösta Wrede - protester.

Med banderoller, sång och vind i håret vandrade vi efter en Skapelseföreställning som vi iscensatt på Börshusets trappa i Gamla stan till domkyrkans trappa medförande kravplakat och "spikklubba".

Vilka var då våra teser? Den första gällde kravet på ett förord till bibeln, en kort sammanfattning om orsakerna till den på många sätt kärleksfattiga kvinnosyn som genomsyrar delar av böckerna. Som krav nummer två stod ett insamlande av texter från hela världen - äldre och nya - till en Skapelsens stora gemenskapsbok. En skrift som livshjälp och tröst och glädje, baserad på den globala Gyllene regeln: Allt vad I viljen ...

Allt sedan dess har vi - och många nytillkomna - således under sju år, arbetat för att påverka kyrkornas befallningshavare att åtminstone öppet diskutera det första kravet. En gång bjöd vi in teologie doktor, direktor Göran Agrell och bibelkommissionens ordförande Bertil Hansson till en debatt på vårt andra Alternativa kyrkomöte. Snart nog fick vi emellertid klart för oss att bibelkommissionen inte kom att begära något tilläggsdirektiv från riksdagen för ett förord. I stället framfördes till oss rådet att vi måste lära oss att älska de gamla bibeltexterna. Sammantaget kan sägas att debattbenägenheten från kyrkohåll varit obefintligt.

Vid tre tillfällen har kvinnliga riksdagsledamöter motionerat om ett förklarande förord men framgången har, tycker vi, låtit vänta på sig. Senast - 1995 - blev resultatet av voteringen 36 röster för och 245 emot. Men vi skulle också kunna se det rent positivt, som den amerikanska religionsforskaren gjorde när hon fick höra utfallet: "Men det är ju fantastiskt! Nästan 13 procent.... Vilken framgång!"

I riksdagsdebatten 1995 fick vi återigen höra och lära oss att ett förord i vår riktning skulle dra med sig så oerhört mycket annat. Inte enbart kvinnor måste i så fall förklaras utan också sådana saker som att en åsna i biblisk tid motsvarade en moped idag...

I SvD kunde vi i samband med riksdagsdebatten inhämta att biblisk kvinnosyn och stödstrumpesyn inte var jämförbara, den gamla vanliga makttonen alltså - hånlöje och förakt. Med vemod tänkte skribenten på "alla de kvinnor som levat och dött i tron på den heliga skrift utan hjälp av ett förord". Och lika vemodsfull blir han när han tänker på "rekryteringen till Sveriges riksdag". En bedrövelse utan gränser... Jag kan inte låta bli att undra över vad Elin Wägner skulle ha replikerat på den utgjutelsen.

I religionsradion på nyårsafton skulle det gångna årets kyrkliga nyheter summeras. Då fick lyssnarna höra att tealogin, dvs läran om gudinnan, var på väg. Vilka som introducerat den nämndes inte. Men jag kan berätta att tealogin utgått från en rad upprörerskor i radioprogrammet Klarspråk. Själva läran om Gudinnan har inte minst förts ut genom de tre Gudinnedagar som arrangerats på Alla kvinnors Hus i Stockholm. Dagar som nu kommer att repriseras eftersom intresset visat sig vara mycket stort. Bland våra föredragshållare kan jag nämna Eva Moberg, Anita Goldman, Lena Lervik och Birgitta Svanberg som talat om Elin Wägner och hennes inflytande på kvinnorörelsen i Sverige. Själv har jag också varit aktiv i talarstolen.

Slutligen, något rent glädjande: *Tealogerna* är bildad - en kvinnoförening för landets alla upprörelsesjälar. En förening med syfte att sprida kunskap om den gömda, glömda och förnekade kvinnliga gudomsbilden i religionens historia. Tealogerna med sikte på HELA kvinnohistorien. Dottergrupper och även samarbetsgrupper med andra intresserade kvinnoföreningar planeras. Överhuvud alla kvinnor som reagerar mot den akademiska fotnoten:"Människa är lika med man, såvida inget annat anges" är välkomna.

Vem valdes då till ordförande för 1996? Jo,
/Birgitta Onsell (08-656 70 35)

Ett uttalande mot trampminor

antogs av årsmötet den 16 maj och skickades till försvarsminister Thage G. Peterson. Uttalandet hade följande lydelse:

Minor eller inte minor? Frågan känns brännande närgången, svaret livsviktigt. För Sverige med tradition av humanitet och internationellt ansvarstagande borde valet vara självklart, om vi vill bevara vår värdighet inför oss själva och omvärlden.

Elin Wägner-sällskapet, som i likhet med Elin Wägner själv, vill arbeta för fred, humanitet och icke-våld och som denna dag samlats till årsmöte i Bergs Bygdegård uttrycker sin sorg och besvikelse över försvarsdepartementets hållning i fråga om trampminor.

Lyssna till människor och organisationer som har erfarenhet av allt lidande trampminor förorsakar! Besinna att trampminor lemlästar och dödar i samma mån, vare sig de lagts ut i defensivt eller offensivt syfte och att det i första hand är civilbefolkningen som drabbas!

Följ alla de länders exempel som redan sagt nej till trampminor! Endast ett totalförbud är acceptabelt, internationellt på sikt och i Sverige nu.

I ett svarsbrev från Thage G. Peterson den 12/6 framhåller försvarsministern att Sverige inte har medverkat till att lägga ut minor och inte heller tillverkar eller exporterar truppminor sedan 15 år. Han anser emellertid att defensiva landminor idag är en viktig del av vårt försvar. På sikt arbetar han och regeringen på ett globalt totalförbud och en minfri värld, d.v.s. för fred och humanitet.

"Jag tror att denna fredsvilja mycket väl stämmer överens med Elin Wägner själv, som såg och reagerade på nazismens härjningar i Europa," avslutar försvarsministern sitt brev.

Ett seminarium om litterära hus

kommer att arrangeras i DELS:s regi den 7 september på Lilla Hornsberg i Stockholm. Ring Marianne Enge Swartz (08-30 69 07 kvällstid) för mer information.

Världens längsta bokbord

anordnas som vanligt på Drottninggatan i Stockholm söndagen den 25 augusti. Jessica Sjögren ansvarar för Elin Wägner-sällskapets bord men hon vill gärna ha hjälp. Ring Jessica (018-24 62 40) och bestäm tid för din medverkan!

Vi gratulerar

Britt Dahlström - litteraturhistoriker, författare och känd radioröst som i många sammanhang lyft fram Elin Wägners verk och idéer - för att hon erhållit årets Ragnar Oldberg-stipendium som utdelas av LRF.

Utfärd till Fogelstad

ordnas av skådespelerskan Anita König söndagarna den 18/8, 25/8 och 1/9 kl. 13.00 från Klarabergsviadukten, Stockholm. Hemkomst kl. 19. Medtag matsäck för picknick i Fogelstads trädgård. Kaffe och kaka kan köpas av busschauffören. Pris: 220 kr.

Resan till Fogelstad tar ca 2 timmar och under tiden berättar Anita König om kvinnorna bakom Fogelstadskolan, om skolans mål och mening och om idéerna som kom att betyda så mycket för alla som kom i beröring med Fogelstad. Ring Anita König (08-4705677) för information och anmälan!

Välkommen till årets Elin Wägner-seminarium

på St.Sigfrids folkhögskola den 21-22 september. Årets tema är *Elin Wägner och fredstanken* och som vanligt vågar vi utlova intressanta föreläsningar och stimulerande diskussioner samt höstsköna naturpromenader i vacker miljö.

Program och anmälningsblankett finns med i detta utskick. Sprid information om seminariet bland vänner och arbetskamrater!

Helena Forsås-Scott

som är en av höstseminariets föreläsare kommer också att ge en offentlig föreläsning på Högskolan i Växjö torsdagen den 19 september kl.19. Föreläsningen som sker i samverkan med Humanistiska föreningen ska handla om två viktiga författarskap: Elin Wägners och Kerstin Ekmans.

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i slutet av november tillsammans med småskrift nr 7.

Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser.

Manusstopp: 1 november

BERGSLUFT 19 - EXTRABLAD

Köp vår tröja!

Lagom till årsmötet i maj kunde vi presentera vår nya T-shirt med tryck av Lotta Frost Berggren. Du kan beställa den från oss för 130 kr inkl. porto. Den finns endast kortärmad i naturfärgad miljöbomull med brunt tryck i storlekarna S, M, L och XL.

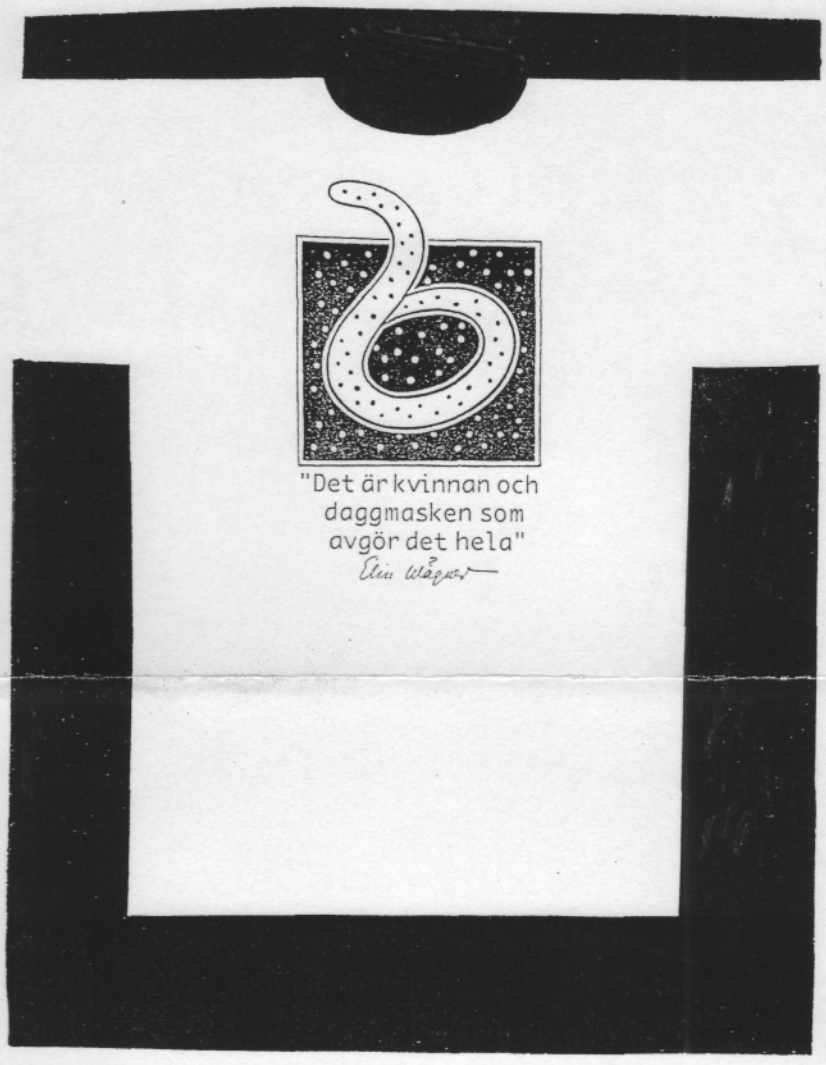

Våra skrifter:

Citatboken, Ord av Elin Wägner, 50 kr.

Småskrift 1, Jorden är grunden, intervju med Flory Gate, 20 kr

" 2, Faster av Ria Wägner, 20 kr

" 3, En bild, en Bok, ett Brev av KF Bernander, 20 kr

" 4, Vandring i Elin Wägners Stockholm av Ingrid Claréus, 25 kr

" 5, John Landquist minns Elin Wägner, 50 kr

" 6, Till Väckarklocka av Ann Margret Dahlquist-Ljungberg, 40 kr

För samtliga trycksaker tillkommer porto à 7 kr

Beställ tröja och skrifter genom att sätta in pengar på vårt **pg 22 21 27-3.** Skriv noga på inbetalningskortet vad du beställer och glöm inte att tydligt ange namn och adress.